

Krvave praske med fašisti in laboriti v Angliji

Cez 200,000 ljudi se udeležilo prvomajskih demonstracij v Londonu. Sovjetska Rusija ponovno demonstrirala mogočnost svoje oborožene sile na letni proslavi mednarodnega delavskega praznika. Čez sto oseb ranjenih v spopadih med socialisti in nacionalisti v poljskih mestih

London, 2. maja. — Prvomajске demonstracije v Londonu so bile krvave praske med laboriti in fašisti, katerih vodja je Oswald Mosley. Avtoritete so mobilizirale več tisoč posebnih policajev, ki so posegli v politične bitke in aretirali več oseb. Delavska stranka je sklicala demonstracije v Hyde parku, katerih se je udeležilo čez 200,000. Bile so največje prvomajске demonstracije v zgodovini Londona. Zbirališče fašističnih demonstrantov je bilo na trgu pred parlamentom. Izmenjava živih izrazov med fašisti in laboriti je povzročila pretepe, da policija je kmalu razpršila taborjace.

Pozneje so se vršili delavski boji v dvorah, na katerih so sorniki kritizirali zunanjo politiko Chamberlainove vlade. Herbert Morrison, vodja laboristične manjšine v parlamentu, je bil premierja, ker je sklenil kupčijo z Mussolinijem in tajno odobrava ekspanzijo nacistične Nemčije. Moskva, 2. maja. — Sovjetska unija je ponovno opozorila na mogočnost svoje oborožene sile ob priliki proslave mednarodnega delavskega praznika. Rdečim trgom v Moskvi. Armada več tisoč vojakov, spremena s tanki in topovi, je korala mimo Leninove grobnice, ki je bil postavljen oder za Viktorja Stalina in druge visoke sovjetske uradnike, v zrak pa so krožila bojna letala. Leževje je motilo demonstracije. Klement E. Vorosilov, vojni minister, je bil edini govornik. V svojem govoru je poudarjal, da sovjetska ladja, ki jo piloti Stalin, se ne spušča v mednarodna pustolovstva. Ona kljuje vsem viharjem, zunanjim notranjim, in se ne bo potola. Sovjetska vlada je pokazala, da zna brezobzirno uničiti svoje notranje sovražnike. Varšava, Poljska, 2. maja. — Vse izgrede so se vršili v več poljskih mestih na 1. maja, ko so socialisti praznovali delavski praznik z demonstracijami in boji. Uradno poročilo pravi, da je bila ena oseba ubita in čez sto ranjenih v bitkah med socialisti in nacionalisti. Najbolj hude izgrede so bili v Lvovu, kjer so nacionalistični študentje napadli demonstrante. Samo v tem mestu je bilo okrog 50 oseb ranjenih. Krvave bitke so bile v Varšavi, Poznanu in drugih mestih, v katere je poselja policija in aretirala veliko število oseb.

Amendiranje Wagnerjevega zakona

Delavsko razsodišče prekliča odlok proti korporacijam

Washington, D. C., 2. maja. — Zdaj, ko je federalno delavsko razsodišče namignilo, da bo preklicalo odlok proti Republic Steel Corp. in Ford Motor Co., je kampanja glede amendiranja Wagnerjevega zakona, ki garantira delavcem pravico organiziranja in kolektivnega pogajanja, zavzela velik obseg. Razsodišče je v obeh slučajih odredilo, da morata kompaniji, ki sta bili obtoženi kršenja tega zakona, ponovno uposliti delavce, katere sta vrgli na cesto zaradi unijskih aktivnosti. Vodja te kampanje je senator Vanderberg, republikanec iz Michigan, podpirajo pa ga tudi reakcionarni demokratje v obeh kongresnih zbornicah. Med slednjimi je najbolj glasen senator Burke iz Nebraske, čigar resolucija, da kongres odredi preiskavo delavskega razsodišča, je bila zavrnjena. Njegov argument je, da morajo delavci prevzeti prav tako odgovornost za konflikte v industrijah kakor delodajalci, dočim zakon, kakršen je, ščiti prve, druge pa zapostavlja.

Vojni načrt položen na polico

Protesti delavskih organizacij učinkoviti

Washington, D. C. — (FP) — Skoro soglasni protesti delavskih in liberalnih grup so bili učinkoviti in posledica je, da je bil May-Sheppardov zakonski načrt industrijske mobilizacije položen na polico. Pod pretvezo odprave vojnih profitov je načrt predvideval vzpostavitev diktature v vojnem času po poročilu manjšine, ki ga je spisal kongresnik Maury Maverick, progresivec iz Texasa. Uradniki vojnega departamenta in drugi so pritiskali na kongres, naj sprejme načrt. Senator Connolly, načelnik posebnega senatskega odseka, kateremu je bila poverjena študija obdavčenja vojnih profitov, je potrdil poročila, da je bil načrt pokopan. Voditelji nižje zbornice so preprečili debato o načrtu, in ker ima zbornica oblast iniciranja davčne zakonodaje, senat sploh ni mogel razpravljati o njem. Militaristi pa še niso obupali. Pripravljajo že teren, da izsilijo sprejetja načrta industrijske mobilizacije v prihodnjem zasedanju kongresa. lavske organizacije, jezikovne grupe, politične grupe in organizacije brezposelnih. Demonstrantje so nosili napis: "Osvo-bodimo Toma Mooneyja." "Ne pozabimo masakra jeklarskih delavcev" in "Chicago mora postati unijsko mesto." Policija je aretirala tri osebe, ker so razpečavale komunistične letake.

Domače vesti

Obiski Chicago. — Gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete so zadnje soboto obiskali Joseph Mihelich, Katherine Mihelich, Mary Travnik, Steve Ozanich, William Travnik, John M. Lackner, Frank Gaber ml., John Kipila, Al Padar, Anthony Adamic in Frank Kovach iz Detroita, Mich.

Clevelandske vesti Cleveland. — Umrla je Mary Ajeter, rojena Lunka, stara 42 let. Doma je bila iz Zerovnice pri Rakeu, odkoder je prišla v Ameriko pred 18 leti. Tukaj zapuša moža, dve hčeri in sina, v Fairportu eno sestro in enega brata, v starem kraju pa mater, tri sestre in enega brata. — Dajle je umrl Otto Sayher (Scheicher), star 60 let in rojen v Zeleni Kaplji na Koroškem. V Ameriki je bil 34 let. Tu zapuša ženo, štiri hčere in dva sina.

Smrt pionirja v W. Va. Windsor Heights, W. Va. — V pondeljek zjutraj je v bolnišnici v Wheelingu umrl Viktor Hribar, član društva 407 SNPJ, v starosti 57 let in rojen v Aržiševu pri Litiji. Pogreb bo jutri (sredo) popoldne. Rudarji je nad 40 let tukaj in v stari domovini. Tukaj zapuša soprogo, enega sina in dve hčeri ter brata v Penni. Bil je aktiven društvenik, soustanovitelj društva 407 SNPJ in prvi več drugih v Penni. Bil je tudi član SSPZ in zaveden delavec. Časten mu spomin!

Nov grob v starem kraju Cleveland, O. — Rose Vatovec je dobila žalostno vest iz starega kraja, da je v vasi Vareji, fara Rodik pri Trstu, umrla njena mati Jožica Rožanc v starosti 78 let. V Clevelandu zapuša poleg hčere sina Rudolfa, v Barbertonu hčer, v Pennsylvaniji dva sina, v starem kraju pa enega sina, hčer, sestro, vnuke in pravnuke ter več sorodnikov.

CIO zahteva kaznovanje vigilantov v Cal.

Sacramento. — Tukajšnji industrijski svet CIO zahteva od državnih oblasti prosekucijo vseh vigilantov in deputiserfov okraja Nevada, ki so z nasiljem izgnali 200 rudarskih stavkarjev in njih soproj ter 75 otrok iz okraja, v katerem so mnogi stavkarji živeli vse svoje življenje in imajo tam tudi svoje domove. V brutalnem nasilju proti stavkarjem je bilo aktivnih okrog 300 deputiserfov in vigilantov, ki so se poslužili toporišč, količkov in cevi.

Kongresni odsek dosege sporazum

Zmagali so novi dealerji in velebiznis

Washington. — (FP) — V obsehu taborih kongresa se je odvalil velik kamen, ko je skupni odsek obeh zbornic dosegel sporazum glede novega korporacijskega in kapitalnega davka. Novi dealerji so izvojevali moralno zmago, torijaki elementi z velebiznisom vred pa materialno. Moralna zmaga novega dela je v tem, da je v novem davčnem zakonu ohranjen princip stopnjevalnega davka za nadprofite, prijatelji "revnih" in "tlačanih" korporacij ter "obubožanih" milijonarjev in multimilijonarjev, ki ne vedo, kam bi z denarjem, pa so dosegli, da bo v bodoče zmanjšana davčna butara tem siromakom.

Po novem zakonu bodo korporacijski profiti obdavčeni 16.5%, nerazdeljeni profiti pa 2.5%. Profiti v vsoti \$25,000 bodo prosti tega davka, kar naj bi bila olajšava malemu biznisu. Davek na kapitalni donos korporacij — profit, ki ga obdrže korporacije v svojih blaginjah v svrhu ojačanja kapitalne strukture — bo pa aledeči: Donos, ki ga obdrže korporacije do 18 mesecev, bo podvržen navadnemu davku, po 18 mesecih in do dveh let bo znašal 20%, po dveh letih pa se zniža na 15%. Večina senata je bila za črtanje tega davka, večina nižje zbornice pa je sledila Rooseveltu in davek obdržala. Skupni kongresni odsek je pri tem napravil kompromis in se končno zedinil na znižanju. Velebiznis ni popolnoma razbremenjen teh davkov, toda dobil je izdatno olajšavo v primeri s sedanjim zakonom.

Stavka v tovarnah avt-nih pritliklin končana

Detroit, Mich., 2. maja. — Stavka, ki je zajela sedem tovarn Aluminum & Brass Co., kjer izdelujejo avtne pritlikline, je bila končana po dosegi sporazuma med kompanijo in unijo avtnih delavcev. Detajli sporazuma niso bili objavljeni.

Brazilijska dobila zakon minimalne mezde

Rio de Janeiro, 2. maja. — Predsednik-diktator Getulio Vargas je včeraj z dekretom uveljavil zakon minimalne mezde, znan po imenu komisije, ki bodo izvajale zakon v vseh brazilskih provincih. Zakon bo kril vse delavce v industrijah.

Nesreča na križčju; ena oseba ubita in osem ranjenih

Chicago, 2. maja. — Ena oseba je bila ubita in osem potnikov ranjenih na vlak North Shore električne železnice, ko je vlak treščil na križčju na 15. st. North Chicago, v avtomobil. Avtomobil je vozila Amanda O'glesby, mati sedmih otrok, ki je bila ubita v koliziji. Križčje ni bilo zavarovano.

JEKLARSKA UNIJA JE MOČNA KLJUB DEPRESIJI

Obnovila je 158 pogodb in sklenila osem novih

POPOLNO ORGANIZIRANJE INDUSTRIJE

Pittsburgh, Pa. — (UNS) — Jeklarska unija CIO uspešno vedri depresijo in drži svoje vrste čvrsto skupaj. V zadnjih šestih tednih, po obnovitvi pogodb z United States Steel korporacijo, je obnovila 158 pogodb in sklenila osem novih.

Vseh pogodb, obnovljenih in onih, ki potečejo letos, je v veljavi v tej industriji 427, v procesu obnovitve pa je 89 pogodb. Obnovljene in nove pogodbe krijejo 223,000 delavcev, nepotekle pogodbe pa okrog 300,000.

Skoraj vse obnovljene pogodbe priznavajo jeklarsko unijo kot edino zastopnico delavcev. Na to zahtevo je pristalo tudi šest izmed osmih družb, ki so sklenile prvo pogodbo z jeklarsko unijo. Skoraj v vseh slučajih obnovljenih in novih pogodb je prišlo do te koncesije kot posledica tovarniških volitev pod vodstvom delavskega odbora.

Unija pričakuje zmago tudi v jeklarni American Rolling Mill Co. v Butlerju, Pa. Ta družba se je do sedaj uspešno otepala pred jeklarsko unijo in obdala vse svoje tovarne na vzhodu z anti-unijskim zidom. V Butlerju tovarni te družbe je pokrajinski odbor že odredil volitve, toda datuma še ni določil. V tej tovarni dela približno 2600 delavcev.

Z materialističnega stališča je klarski magnetizem tudi nima nobenega vzroka, da bi nasprotovali uniji. Njih finančna poročila izkazujejo, da so lani napravili velike profite, večje kot prejšnje leto. Philip Murray pravi, da to znači, da je obratovanje tovarn z unijskimi delavci tudi za upravo bolj ekonomično.

Uniji je pripravil tla za organiziranje "Malega jekla" delavski odbor, ki je zadnjič izdal važne odloke proti Republic Steel in nekaterim drugim družbam, ki so se lani zatele k masakrom in policijskemu terorizmu, da preprečijo zmago jeklarskih stavkarjev. Unija smatra, da so ji ti odloki odprli pot za 100% organiziranje jeklarske in železarske industrije.

Shore električne železnice, ko je vlak treščil na križčju na 15. st. North Chicago, v avtomobil. Avtomobil je vozila Amanda O'glesby, mati sedmih otrok, ki je bila ubita v koliziji. Križčje ni bilo zavarovano.

Bitke za posest kitajskega mesta

Japonski naskoki na Tančeng odbiti

Sanghaj, 2. maja. — Japonske vojaške avtoritete so priznale, da se ljute bitke za posest Tančenga, strateškega mesta v južnem delu province Šantung, nadaljujejo. Zadnje soboto so Japonci zavzeli to mesto, včeraj pa so se morali umakniti in je sedaj spet v kitajskih rokah.

Vest iz kitajskega vira se glasi, da so kitajske čete odbile vse japonske naskoke na Tančeng, ki leži 20 milj severno od lunghajske železnice. Japonsko prodiranje proti tej železnici je bilo tudi ustavljeno.

Na ozemlju med Tančengom in mestom Sučow, kjer je križišče Tientsin-Pukov železnice, je koncentrirana kitajska armada 200,000 mož. Japonci se že vedno trudijo, da zdrobijo to armado in se maščujejo za strahovit poraz, ki so ga doživeli v bitki pri Tajčervangu, v kateri so izgubili več tisoč vojakov.

Španski fašisti proslavljajo uspehe

Deževje ovira vojne operacije

Hendaye, Francija, 2. maja. — Dve Španiji, fašistična in lojalistična, proslavljata vsaka svoj praznik. V Kataloniji in drugih španskih provincih, ki so še pod kontrolo ljudske vlade, so socialisti in komunisti praznovali Prvi maj, v ostalih delih Španije pa se fašisti pripravljajo na proslave "drugega triumfalnega leta militarističnih uspehov."

Dekret, ki ga je uveljavil general Franco, vrhovni poveljnik fašistične armade, določa, dva fašistična praznika, na 2. maja in 17. julija. Prvi datum je po fašističnem pojasnilu praznik, ker so Španci 2. maja l. 1808 pogнали Napoleonovo armado iz dežele, drugi, 17. julija, pa je obletnica izbruha fašistične revolte, ki se je razvila v civilno vojno.

Deževni nalivi še vedno ovirajo vojne operacije na španskih frontah. Edine aktivnosti včeraj so bile na ozemlju severno od Teruela, kjer so fašisti zasedli mesto Molinos in dolino ob reki Guadalopillu.

Naciji zahtevajo konfiskacijo Starhembergovega imetja

Dunaj, 2. maja. — Nacijski Voelkischer Beobachter zahteva konfiskacijo posestev katera Ernesta Starhemberga, "katera so njegovi predniki ukradli kmetom in protestantom pred več stoletji". List naglašja, da posestva obsegajo 18,000 akrov zemlje in velike gozdove v bližini meje Češkoslovaške. Knez Starhemberg bivši avstrijski podkancelar in vodja fašističnega "Helmwehra", je pobegnil v Švico, ko je Hitlerjeva armada vkorakala v Avstrijo.

Socialist Thomas izgnan iz Jersey Cityja

Jersey City, N. J., 2. maja. — Norman Thomas, vodja ameriških socialistov, je bilo s silo izgnan iz tega mesta, kjer je imel govoriti. Izjavil je, da ga je ugrabila policija fašističnega župana Hagueja in ga odvedla na prevozno ladjo, ki ga je odpeljala v New York. Nekaj policajev udaril njegovo ženo, ko je Thomas stopil iz avtomobila na trgu v Jersey Cityju, kjer je name-

POLICIJSKI LOV NA SUMLJIVE OSEBE V ITALIJI

Avtoritete uveljavile posebne ukrepe, da zaščitijo Hitlerja

NACIJI SE PONAŠAJO Z USPEHI

Rim, 2. maja. — Neuradno poročilo se glasi, da je italijanska policija v zadnjih dneh aretirala 6000 do 7000 sumljivih oseb, dočim so fašistične avtoritete uveljavile več ukrepov v interesu protekcije nemškega diktatorja Hitlerja, ki pride jutri v Rim. Vse aretirane osebe so bile odpeljane v zapore, v katerih bodo ostale, dokler bo Hitler v Italiji.

Policija je izgnala več tisoč ljudi iz Rima, Florence in Neapolja, iz mest, katere bo Hitler posest. V Italiji se bo mudil teden dni kot Mussolinijev gost.

Vse avtomobile, ki prihajajo in odhajajo iz Rima, preišče policija. Vsi potniki morajo pokazati potne liste in druge papirje. Vojaška straža je bila ojačena ob železniški progi od Brennerskega prelaza do Rima, po kateri bo vozil Hitlerjev vlak. Policija zaslišuje vse potnike na železniških, poštne avtoritete pa so ustavile pošiljanje paketov v Rim.

Hitlerjev obisk Italije se razlikuje od Mussolinijevega obiska Nemčije v septembru preteklega leta. Odkar je Nemčija anektirala Avstrijo, se opaža nezadovoljstvo v Italiji. V kinogledališčih je prišlo do protestnih demonstracij, ko so predvajali filme o vkorakanju nemške armade v Avstrijo. Na videz je os Rim-Berlin še vedno trdna in uradni krogi jo poveljujejo kot ogelni kamen evropskega mira.

Berlin, 2. maja. — Nemški diktator je v svojem govoru v zvezi s prvomajskimi demonstracijami, ki se vršile v Berlinu in drugih nemških mestih, potožil, da narava proti nobeni državi ne postopa tako po mačehovski kot proti Nemčiji. "Ozemlje Nemčije je omejeno in veliko število prebivalcev nima izhoda, poleg tega pa obdajajo deželo sovražniki z vseh strani," je potožil Hitler v svojem govoru pred ogromno množico, ki se je zbrala v berlinskem Lustgartenu, da ga sliši. "Edina izjema je Italija, katero bom imel čast obiskati. Države zaničljivo gledajo na Nemčijo, daši je pokazala, da zna reševati svoje probleme. V Nemčiji je pomanjkanje delavcev, dočim imajo države, ki nas prezirajo, milijone brezposelnih. Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal, je bilo in je še naše geslo. Ne miselno je stališče onih, ki pravijo, da podpirajo združitev narodov, a v isti sapi odklanjajo nacijsko stranko."

Hitlerjev govor je bil razširjen po radiu po vsej Nemčiji. Na drugih nacijskih shodih so govorili letalski minister Goering, minister propagande Goebbels in Robert Ley, načelnik nacijske denvarne fronte. Vsi so v svojih govorih naglašali uspehe, ki jih je izvojevala Nemčija, odkar so naciji na krmilu.

Finančna rekonstrukcija Francije

Pariz, 2. maja. — Ministrski predsednik Edouard Daladier je sestavljal prve dekrete glede finančne rekonstrukcije Francije s sodelovanjem večakov. Dekreti bodo danes predloženi članom kabineta. Njihov namen je pospešiti industrijsko produkcijo in zmanjšati vladni deficit. raval govoriti. Thomas je dejal, da bo podvzel legalno akcijo proti županovi fašistični administraciji.

Oddelek fašističnih vojakov v Leridu, kamor so prišli po umiku španskih lojalistov.

Vesti s Primorskega

Trst. Umrli so v Trstu: Ferdo Cir 82 let, Lilič por. Fritsch Marija 87, Cesar Jakob 81, Majcen por. Vata Marija 58, Čok por. Daniel Elizabeta 71, Batič Ivan 81, Kovač Ivan 74, Čermelj Josip 50, Uplašnik Roman 7, Leban Angela 64, Goman 7, Znidaršič Margareta 77, Kante vd. Dabović Eliza 76, Furlan Josip 23, Zafred Bruno 3, Krapež por. Stuk Marija 67, Grauner Anton 63, Godina Milica 82, Blažica Franc 59, Pahor Franc 55, Požar Jakob 72, Dougan Ana 45, Rožar vd. Mikolavčič Katarina 74, Tuma Anton 72, Kranjc Karl 67, Sabadin vd. Maležič Karolina 76, Radonič por. Beska Margareta 56, Vrh por. Lassarini Josipina 69, Furlan Vincenc 71, Koren Karl 43, Trobec Ivana 5, Košuta Flavij 10.

Orožniki so prijeli Vladimir Lica iz Rihemberga, ki je bil, da je ranil karabinerja Malisa dne 27. marca, ko ga je ta odvedel v zapor zaradi kraje blazne.

V marcu je bilo prodanih oz. kupljenih 60 imovin za skupno vrednost 8,200,525 lir. V mestu samostojno je bilo prodanih 12 hiš, ki so stale preko 6 milijonov lir. Ostale odpade na hiše in posesti v predmestjih.

Prejekt je izdal naredbo, da morajo vsi hišni posestniki javiti sindikatu vse prazne lokale, ki jih oddajajo v najem. Prav tako morajo javiti, ko dobijo najemnika. Za prekršitev so predpisane obšutne kazni.

Pred sodiščem je bil oproščen vrtovec Marij, ker ni zakrivil nesreče z motornim kolesom, pri kateri je bil težje ranjen Pahor Anton iz Storij.

Agencija Stefani javlja, da so prišli ljubljanski akademiki Milan in si ogledali razne znamenitosti.

Italijanski listi prinašajo poročila o umrlih in padlih vojakih v Abesiniji v času od 1. do 31. III. 1938. V vojskih operacijah je padlo 7 častnikov, 3 podčastniki, 2 vojaka in 1 črna rajca. V boju z uporniki so bili ranjeni 1 častnik in 2 podčastniki. 1 črnorajček se je umrl. Zaradi službe in bolezni je umrlo: 5 častnikov, 5 podčastnikov, 19 vojakov in 13 milicarjev. Karakteristično je, da so samovoljno padli več oficirjev kot vojakov. Od početka abesinske vojne pa do 31. III. 1938. je padlo v boju 1738 vojakov, za katerih jih je umrlo 2562. Skupna zgruba znaša dosedaj 8000.

Na predlog ministrskega predsednika je bil senator Tomaz, znani strokovnjak v poklicnem inženirstvu, imenovan za člena Tirolu.

V marcu je bilo 140 porok (v 103), rojenih je bilo 326 (v 311), umrlo pa 371 oseb (v 297).

Trije Tržčani, ki so se borili na Francoski strani in padli ob porazu pri Guadalajari, so bili odkriti. Iz poročila sledi, da so dobili italijanska plačila odlikovanja.

Sedeče mlekarice so bile kaznovane zaradi prodaje slabega mleka: Marija Koren (Podgora), Marija Peršič iz Berdobi-

čev, Albina Perosa iz Kopa, Antonija Andrašič iz Herpelj, Antonija Vatovac iz Čezarjev, Stefanija Cunja iz Dekanov, Marija Koverlica iz Trsta, Kristina Slapnik iz Ricmanj.

Bane. Pred dnevi je zgorelo 15,000 kv. m. grmičevja in pašnika.

Gorica. Ponovno je bil potrjen adv. Pascoli, kateremu je pred kratkim časom potekla štiriletna poslovna doba.

Reka. Pred dnevi je umrl Josip Jelmečič, drž. gozdar v pokopju, star 75 let. Po rodu je bil iz Tolmina. Služboval je v trnovskem gozdu in v Il. Bistrici. Njegova žena je umrla točno pred enim letom.

Repentabor. S 15. oktobrom bodo otvorili tečaj za kamnoseške pomočnike. Poleg šolske sobe bodo imeli na razpolago tudi laboratorij za praktične lekcije.

Še o požaru nad Ilirsko Bistrico

Ilirska Bistrica, aprila. — Zadnjič smo poročali o požaru, ki se je 23. in 24. marca razširil v borovih nasadih na Sv. Ahcu nad Ilirsko Bistrico. Po prvih poročilih je dalo sklepati, da je ogenj zajel velik kompleks borovcev in povzročil milijonsko škodo. Sodeč po trajanju ognja si je vsak res predstavljal neprecenljivo škodo. Vendar pa ni govora o kakšnih večjih posledicah. Ogenj je opalil in osušil nekaj 17 hektarjev borovcev, deloma samo vrhove, tako, da bo večina debel in ožganega gozda še vedno dobrih za prodajo. Ker je bil tiste dni hud veter, je zanesel plamen daleč naokoli tako, da kljub številnim gasilcem ni bilo mogoče ognja popolnoma zatreti. Požar je ponehal šele, ko je veter utihnil. Zajel pa je parcele, last bistrski veleposesnikov, tako V. Tomšiča, S. Samsa, Josipa Verbiča in Starca. Ker oblast ni dovolila prej izsekavanja borovcev v tem sektorju, bodo nekateri lastniki sedaj z lah-koto dosegli to dovoljenje.

O najdišču premoga v bližini Ilirske Bistrice

Reka, aprila. — Neposredno ob vasi Koseze pri Ilirski Bistrici so že dolgo vrsto let iskali premog, vendar niso imeli nobenega uspeha. Z iskanjem so nadaljevali v preteklih in zadnjih časih je neka italijanska družba med Kosezami in Malo Bukovico imela več are. Vsaj tako se širijo govorice. Podjetje po daljšem iskanju naletelo na plast, iz katere bi z izkopavanjem lahko pridobivali premog. Po natančnih ugotovitvah pa so prišli do zaključka, da izkopani premog ne bi bil za nikakršno uporabo. Sedaj študirajo možnost, da bi v posebnih tovarni, ki bi jo zgradili na licu mesta izkopanemu premogu do-dejali neke primere tako, da bi bil premog uporaben za gorivo. Ta, takorekoč na umetni način izdelani premog bi prišel v promet v obliki opeke. Podjetje je zadevo o najdišču že prijavilo pristojnim oblastem in vložilo prošnjo za potrebno dovoljenje. Pričakuje pa izdatne pomoči od strani države, da bi lahko svoje načrte tudi realiziralo. Vendar ni dosedaj še nobenega upanja za kakšno posebno uspehe. V neposredni bližini stoji stara

tovarna za opeko in so tu že od nekdaj mnogo kopali, vendar ni do sedaj še nihče naletel na premogovo plast. V spominu nam je še kopanje premoga v bližini Vrem, kjer je tudi neko italijansko podjetje vložilo težke tisočake v razne naprave. Konečno pa so morali izkopavanje opustiti kot vse naprave, ki so jih v ta namen zgradili.

WPA poroča o svojem delovanju

Pred kratkim je WPA sestavila pregled o svojem delu, ki ga je izvršila v dveh letih. To poročilo pokazuje velik obseg in raznovrstnost del, ki so jih izvršili delavci WPA.

Poročilo vključuje le one projekte, ki jih je WPA dovršila v dobi med mesecem avgustom 1935 in 20. oktobrom 1937, ne vključuje pa del drugih pomožnih agencij, niti ne vključuje nikakega dela prejšnje PWA in FERA.

Najbolj pomembna izmed konkretnih del, ki tvorijo 70 odstotkov vse delavnosti WPA, je zgraditev 11,106 javnih poslopj ter poprave in izboljšave na drugih 31,000 poslopjih, dovršitev 43,870 milj novih cest in ulic ter poprave in izboljšave 147,000 dodatnih milj, zgraditev 19,000 novih mostov in več kot 11,500 milj odvodnih obcestnih jarkov. Popravili so tudi kakih 32,000 milj starih jarkov in zgradili 3,000 milj vodovodov ter glavnih in postranskih vodnih ceví.

Pripravljeno se je h kontroli ali proti ispiranju in splošni konservaciji prsti, vodnih virov in gozdov potem zgraditve 16,000 malih jezov, 2,000 shrambenih jezov in nasaditev približno 10,000,000 dreves. Izvršilo se je mnogo drugih važnih del za konservacijo, kot n. pr. zgradnja ognjelofov, požarnih in gozdnih kolovozov in ustanovitve rastlinskih in drevesnih sadišč, rezervacij za ptice in divjačino itd.

Izvedlo se je tudi veliko oblačilnega dela. Na primer, več kot sto milijonov oblačilnih komadov se je izdelalo v šivalnicah WPA za kliente na relifu, ki niso imeli denarja za nakup življenjskih potrebščin. Solaskih obojev za o-troke, ki drugače ne bi bili dobivali pravilne prehrane, je bilo več kot 128,000,000. Mnogo milijonov ljudi, ki niso bili v stanu dobljevati zdravniške oskrbe, je došlo pomoč od klinik WPA in bolnišnic.

Vzgojevalno in kulturno delovanje je bilo pospešeno na neprecenljiv način. Več kot en milijon odraslih je bilo vpisanih v šolskih tečajih WPA tekom one dobe, na katero se poročilo nanaša, in največja skupina izmed njih je pohajala tečaje za nepismene, kakor tudi strokovne in splošne tečaje. Vsega skupaj 700,000 ljudi, kar je ena šestina, se je naučilo čitanja in pisanja v nepismenostnih tečajih WPA.

Knjižnična postrežba se je razširila ob ustanovitvi nad 2,000 podružnih knjižnic in kakih 6,000 potovalnih knjižnic. Več kot 3,000,000 knjig je šlo v cirkulacijo potom te knjižnične postrežbe. Dodatno 18,272,529 knjig v obstoječih knjižnicah je bilo katalogirano od pomočnikov WPA.

Umetniška, glasbeni in dramski skupinam so "federalne umetnosti" prinesle veliko korist. Glasbene prireditve, vsteviš koncertne, operne in nastope pevskih zborov, so privabile vsak mesec povprečno več kot 3,000,000 poslušalcev. Približno 2,900 gledaliških prireditev se je uprizarjalo vsak mesec ob mesečnem posetu nad 1,000,000 ljudi. Umetniki WPA so proizvedli stotine slik in fresk za rabo v javnih poslopjih in zavodih. Ameri-

Suša na Primorskem
Gorica, aprila. — Ze tri mesece vlada na Primorskem občutna suša, ki je že dolgo let ne pomnijo ob tem času. Ves ta čas je bilo izredno lepo vreme in to posebno v zadnjem času. Prej pa je bilo nekaj dni hude burje posebno v Trstu, in na Krasu. Mesec marec pa je bil izredno mil v tem oziru, ker samo štiri dni je vladala burja.

Zaradi suše pa trpijo posebno vrtovi pa tudi drugo. Baš sedaj si vsi želijo blagodejnega dežja, ki bi pripomogel, da bi zaživela vsa narava. Ljudje so pa tako prisiljeni, da morajo svoje vsajene pridelke zalivati, če hočejo, da jima ne usahne vse.

Prekrasen je pogled po vrto-vih in sadovnjakih, kjer je vse v cvetju. Sedaj so ocveteli mandeljni in posebno lepi so sadovnjaki breskev in češenj. V tem oziru je upati, da bo letos dovolj sadja, ker vse cvete v najlepšem vremenu, seveda če ne bo potolčka toča ali pa da ne bo prišlo kaj drugega vmes.

Kljub izredno lepemu vremenu, ki bi drugače človek mislil, da je nad vse zdravo in seveda v primeru z dolgotrajnim pomladanskim deževjem še posebno, je to baš nasprotno. Ljudje se zelo pritožujejo zaradi bolezni. Pravijo, da povsod razasaja neko naglo prehlajenje, ki ni menda nič drugega kot influenza. Po nekaterih vaseh jih že polno leži in tudi smrtni slučajji so zaradi tega pogostejši.

Sedaj je nastopil muhasti april. Po tolikem času smo vendar dobili nekaj dežja, a vse premalo. Z vremensko spremembo se je spremenilo tudi le-po vreme, ki ga je zamenjala skoraj ponovna zima in mraz, tako da se je bati za sadno drevje.

Napad na arabske policaje v Palestini
Jeruzalem, 2. maja. — Osem arabskih policajev je bilo ubitih sinoči, ko je oborožena grupa arabskih teroristov navalila na njihovo postajo v Tulkarmu.

Skupina španskih lojalistov, ki se je morala umakniti pred fašisti v francosko obmejno mesto Luchon, se vrača nazaj na fronto.

Zmaga unije pri Metropolitan Co.

Kar smo zgoraj navedli, tvori le značilne dovršitve programa WPA.

Posamezne občine so znatno odgovorne za dovršene izboljšave. One so dale iniciativo za projekte, razen za manjši del programa, ki se je mogel izvrševati samo na federalni podlagi. Lokalne vlade kot zaščitnice so prispele čim dalje večji delež na stroških. Potom njihovega sodelovanja se je program vedno prilagajal lokalnim potrebam in to je imelo za posledico izboljšavo, kakršne ljudje ne bi bili drugače uživali še mnogo let.

ADF organizira državne uslužbence

Austin, Tex. — Ameriška delavska federacija je naznanila organizatorično kampanjo, da potegne 10,000 državnih uslužbencev, ki nimajo zdaj nobene zaštite, v unijo. V petih večjih mestih so se uslužbenci že organizirali v Zvezi državnih, okrajnih in mestnih delavcev. Situacija v Texasu je taka, da ne more nihče dobiti državne službe, če nima podpore pri kakem poslanou ali senatorju. Posledica so visoki stroški državne administracije.

Stavka skladiščnih delavcev končana

Crockett, Cal. — Pri tajnem glasovanju so se skladiščni delavci izrekli za končanje stavke pri California & Hawaiian Sugar Refinery Co., naka je družba naznanila obnovo obrata. To pomeni, da bo sedanja mežna letvica ostala v veljavi nadaljnjih šest mesecev. Naznani-lo o končanju pet tednov trajajoče stavke so prebivalci tega mesta, ki je odvisno od industrije sladkorja, z veseljem pozdravili.

PLEBISCITI IN DIKTATURE

Vaska diktatura doseže pri plebiscitu rezultat, ki si ga želi. Tako je bilo že od nekdaj. Napoleon je dobil pri ljudskem glasovanju sedem in pol milijona glasov in je s tem postal predsednik Francije za deset let. Vse-akor se je to zgodilo po krvavi zadušitvi proletarsko republikanske protiakcije. Leto dni pozneje je pri novem plebiscitu prejel Napoleon 8 milijonov glasov in bil izvoljen za francoskega cesarja, Napoleona III. — Znano pa je, da Napoleon III. ni umrl kot cesar.

Rezultati glasovanj pod diktaturo kažejo samo, da diktatura — vlada. — Del. Pol.

Tedenski odmevi

(Nadaljevanje z 2. strani)
Kljub vsem zaprekam, represijam in zanikanjam najbolj elementarnih in v ustavi zajamčenih demokratičnih pravic pa

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za maj denar lahko pošljete svojem v domovino.

Najnamenjite svoje dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveta". Ali jih želite vsak dan?

Od leve proti desni: Charles P. Howard, predsednik tiskarske unije, John L. Lewis, načelnik CIO, in Sidney Hillman, predsednik unije Amalgamated Clothing Workers.

Člani delegacije, ki so konferirali z Rooseveltom v Beli hiši o zaščiti avstrijskih in nemških beguncev.

F. M. DOSTOJEVSKI:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s opuslom — Prevodilci Vladimir Levstik

"Tako je. Toda omahovanje, nemir ter borba vere z nejevero — saj to je vendar časih taka muka za občutljivega in tenkovestnega človeka, kakršen si ti, da je bolje zanj, če se obesi. Prav zato, ker vem, da že malce veruješ vame, sem ti končno prilil nejevere, s tem, da sem ti povedal to zgodbo. Vodim te med vero in brezverstvom, zdaj tako, zdaj tako; pri tem imam svoj namen. To je namreč nova metoda: kadar boš docela preстал verovati vame, me boš takoj pričel v oči prepričevati, da nisem sen, ampak da res obstojim, saj te poznam; in evo, takrat bo tudi moj cilj dosežen. In moj cilj je plemeniti. Samo drobno zrnce vere hočem spustiti vate za seme; iz njega bo zrasel hrast — in celo takšen, da boš, sedeč na tem hrastu, želel, da bi stopil med 'očete puščavniške in brezmadežne žene'; zakaj na tihem se ti zelo, zelo hoče tega, kobilice boš jedel, v puščavo se boš vlek, da bi se tam pokoril!"

"Tak za zveličanje moje duše se trudiš, nepridiprav?"

"Časih je vendarle treba storiti kako dobro delo. Ali se jeziš, ali se jeziš, samo da te pogledam!"

"Burkač! A čuj, ali si že kdaj izkušal tiste, ki jedo kobilice in po sedemnajst let z mahom obraščenin molijo v goli puščavi?"

"Dragec moj, saj samo to sem delal. Ves svet in vse svetove pozabim in se samo enemu takemu obesi na pete, zakaj to ti je kar od sile dragocen briljant; ena sama taka duša je časih toliko vredna kakor celo ozvezdje — saj veš, da imamo svojo posebno aritmetiko. Taka zmaga je nekaj vredna! In vendar nekateri izmed njih po svoji razvitosti bogme niso nižji od tebe, čeprav ti tega ne bi verjel: tolikšna brezdnost vere in nejevere so zmogli zreti v istem trenutku, da se časih res zazdi, češ, samo za las še manjka, pa bo zletel z nogami navzgor, kakor pravi igralec Gorbunov."

"Nu, in kako, ali si odšel z dolgim nosom?"

"Priatelj moj," je poučno pripomnil gost, "še vedno je bolj oditi z dolgim nosom kakor povsem brez nosu, kar se časih tudi zgodi, kakor je šele nedavno tega dejal neki bolni markiz (gotovo ga je zdravil kak specialist), ko se je izpovedoval jezuitu, svojemu duhovnemu očetu."

Jaz sem prisostvoval — bilo je lepo da nikoli tega. 'Vrnite mi,' pravi, 'moj nos!' in se tolče po praih. — 'Sin moj,' se zviija pater, 'vse, kar se godi, se godi po nedoumljivih sodbah Previdnosti in vidna nesreča vodi časih neizmerno, čeprav nevidno korist za seboj. Če vas je stroga usoda oropala nosu, tedaj je vaša korist v tem, da se vam vse življenje nihče več ne bo drznil reči, da ste ostali z dolgim nosom.' 'Sveti oče, to ni tolažba,' vzklikne obupani človek, 'narobe, ves navdušen bi bil, če bi mogel vse svoje življenje sleherni dan ostati z dolgim nosom, samo da bi ga še imel na pravem mestu!' — 'Sin moj,' vzdihuje pater, 'vseh blagov človek ne sme na mah zahtevati, to je že godrnjanje zoper Previdnost, ki vas niti tu ni pozabila; zakaj če vpijete, kakor ste pravkar zavpili, da bi bili z veseljem pripravljeni vse svoje življenje ostajati z dolgim nosom, je vaša želja tudi tako že posredno izpolnjena: zakaj prav s tem, da ste izgubili nos, ste tako rekoč ostali z dolgim nosom'."

"Fej, kako bedasto!" je kričnil Ivan.

"Priatelj moj, samo v smeh sem te hotel pripraviti, toda kolsem se ti, to je prava jezuitska kazuistika, in kolsem se ti, vse to se je zgodilo od pičice tako, kakor sem ti povedal. Ta slučaj se je zgodil šele nedavno in mi je napokal veliko skrbi. Ko se je nesrečni mladi človek vrnil domov, se je še tisto noč ustrelil; bil sem pri njem in ga nisem zapustil do poslednjega trenutka. Kar se pa tiče teh jezuitskih izpovednih kobilic, ti moram reči, da so resnično moja najljubša zabava v žalostnih trenutkih življenja: Povedati ti hočem še neki primer, ki se je pripetil šele te dni. Priđe k

stanemu patru plavčica, Normančica, dvajsetletno dekletce. Krasotičica je, telesce, natura — kar aline se mu zbirajo v ustih. Nagnila se je in šepče patru v linico svoj greh.

"Kaj, hčerka moja, ali je mogoče, da ste že spet pali?" vzklikne pater. "O sancta Maria, kaj ališim: in ne več z onim? Tak doklej bo pa to še trajalo in kako da vas ni nič sram!" — "Ah, mon pere," odgovori grešnica vsa v skesanah solzah: "Ca lui fait tant de plaisir et a moi si peu de peine!" Nu, misli si tak odgovor! Tedaj sem tudi jaz kar odstopil od svoje pravice: to je krič prirode same, to je, če hočeš, boljše od same nedolžnosti! Pri tisti priči sem ji odpustil greh in se obrnil, da bi odšel, a že sem se moral spet vrniti: slišal sem patra, kako ji je skozi linico napovedoval za zvečer se stanek — tak stavec — trden v veri kakor kremlen, in glej ga, v enem samem trenutku je pal! Priroda, prirodna resničnost si je vzela svoje! Kaj, že spet vihaš nos, že spet si jezen name? Nič več že ne vem, s čim naj ti ustrezem..."

"Pusti me, ne razbijaj mi po možganih kakor valjiva mora," je bolesto zastokal Ivan, čuteč, da je nasproti svojemu prividu brez moči. "Dolg čas mi je s teboj, neznosno mi je in mučno! Veliko bi dal, da te morem pregnati!"

"Ponovim, obrzaj svoje zahteve, ne zahtevaj od mene vsega kar je velikega in krasnega, in videl boš, kako lepo se bova razumela," je prepričevalno rekel gentleman. "Resnično, zato se jeziš name, ker se ti nisem prikazal v kakem rdečem siju, z 'gromom in bliskom' in ožganimi perotmi, ampak se stopil predte v taki skroni podobi. Užaljen si, prvič, v svojih estetskih čustvih, drugič pa v svojem ponosu, češ: kako je mogel stopiti v sobo takega velikega človeka tak prostaški vrag? Ne, v tebi vendarle še utripa tista romantična žilica, ki jo je že Bjelinskij tolikanj zasmehoval. Kaj hočeva, mladi človek. Vidiš, ko sem se prej odpravil k tebi, sem mislil na to, da bi stopil predte v podobi resničnega upokojenega državnega svetnika, ki je služil na Kavkazu, z Levjo in in Solnečno zvezdo na fraku, pa sem se odločno zbal, zakaj ti bi me bil pretepel že za to, da sem se upal pripeti na frak Leva in Solnce, namestu, da bi bil pripel vsaj Severno zvezdo ali Sirija."

In venomer govoriš o tem, da sem neumen. Toda, moj Bog, saj niti v sanjah ne mislim, na to, da bi se zastraun uma primerjal s teboj. Mefistofel, ko je prišel k Favstu, je izjavil o sebi, da hoče zlo, dela pa samo dobro. Nu, bodi to kakor mu drago, v meni je prav narobe. Jaz sem nemara edino bitje v vsej prirodi, ki ljubi resnico in iskreno želi dobrega. Bil sem priča, ko je Beseda po svoji smrti na križu odhajala v nebo, nesoč ob svojih praih dušo razbojnika, ki so ga bili razpeli na desni strani, in sem slišal radostne vriske kerubimov, ki so peli in klicali 'hozana', in gromovito vpitje navdušenih serafimov, od katerega se je treslo nebo in vsa zgradba sveta. In glej, kolsem se na vse, kar je svetega, tudi jaz sem se hotel pridružiti zboru in z vsemi drugimi vred zaklicati: 'Hozana!' Že je hotelo zleteti iz mene, že se mi je trgalo iz prs — saj veš, da sem zelo čustven in umetniško dovteten. Toda zdrava pamet — oh, to najbolj nesrečno svojstvo moje prirode — me je tudi tu udržala v dolžnih mejah in zamudil sem trenutek! Zakaj, sem pomislil tisto minuto, kaj bi se pa zgodilo po moji 'hozani'? Vse bi takoj ugasnilo na svetu in nič se ne bi več dogajalo. In evo, edina moja službena dolžnost in moj socialni položaj sta me prisilila, da sem potlačil v sebi dobri trenutek in ostal pri grdobijah. Čast dobrega jemlje nekdo vso zase, meni pa ostanejo v delež samo same grdobije. Toda jaz ne zavidam časti, da bi živel po sleparsko, jaz nisem častihlepen.

(Dalje prihodaj.)

Milka Adamičeva:

Njena usoda

Ni še poteklo mnogo časa, odkar se je gospa popolnoma umirila. Ne, ni mogoče trditi, da bi bil to počitek, bil je le tegobni mir, ki nastopi po velikih, težkih dogodkih. Gospa je mnogo trpela. Izprva se je zdelo, da ji je usoda naklonjena. Se čisto mlada se je bila poročila z bogatim. Z njim je živela prvi del mladosti v najlepših sanjah, lahko bi rekli: v omami in razkošju. Zgodilo pa se je ono, kar se primeri tisočerm žensam, samo da je gospa bila izjema, ki v svojem ponosu ni mogla kratkoma odpustiti in čez noč preboleti. Pa se je torej razšla z njim. Zakopala se je v samoto, zaklenila dušo pred vsakim žarkom in se nekoliko postarala. Prve gubice, ki so izražale zagrenjenost, so se zarisale v kotih njenih ustnic. Smehljala se je hladno, v obeh se je odražala globoka užaljenost.

Stanovala je v predmestju. Hišica je bila neznatna, toda obdana pod akacij, ki so se bohotno razcvetele. Po ves dan ni gospa zapustila svoje sobe, mnogo se je razmišljala. Obiokov ni sprejemala, sama ni šla nikamor. A naenkrat jo je dvignilo: odpotovala je v Italijo. Obiskovala je muzeje, uživala lepo to nešteti umetnin. In tu je življenje uvrstilo v skopo vrsto doživljajev novo srečanje.

Seznani se je z mladim slikarjem. Lenart se je imenoval — Leonardo — k temu so mu vzdali da Vinci, ker je bil lepote in je bil držen in gibčen in je naposled res znal slikati. Tisti čas je slikal znamenito Ledo, balbul je nosil kačjo glavo. Srečanje z mlado gospo je Lenarta precej prevzelo. Njene oči so izražale iskreno bol in bilo je v njih mnogo pohlepa po novem življenju. Lenart je bil zelo mlad in je razumel pogled teh oči. Le še kakor bel zastor je util nekje očeh in skozi ta zastor je hotel prodreti. Drži-

la ga je hladnost mlade gospe, ki se nikakor ni skladal z izrazom bolečnih oči. Gospa je bila prijazna, toda ostala je nedostopna. Nekoč je pomislila, kaj naj ji bo takle Lenart, mladenič,

ki ji bo čez par let, če ne že čez par tednov rekel svoj prijazni adijo. In vendar je potem bolj in bolj razmišljala o njem. Njenih trideset let ji je vzklikalo in zapovedovalo, naj postane srečna. Da, ali naj bo žena sploh ustvarjena za kaj drugega, kakor za trpljenje in za srečo! Le oboje združeno — to je žena.

Gospa se je vrnila iz Italije domov v svojo hišico v predmestju. Ni bila več sama, z Lenartom sta hodila po vrtu in se upijanjala z opojem mlačnih poletnih večerov. Minili so tedni. O, minila se celo leta. Sedem jih je poteklo, ko je gospa zasačila prav na dnu svojega srca zlohotno misel: ali ji ne bo kdaj ugrabljen, česar zdaj za ceno življenja ne bi več dala?

Lenart je mnogo slikal, pa tudi mnogo potoval. In kadar se je vračal, se ji je umikal s pogledom, nemirna lučka je trepetala v njegovih zenicah. Pa je segel gospej v roko in je znal zatrditi svečano: "Srečen!"

Vaako leto je Lenart obiskal mater. Nasproti Lenartovi ženi je bila stara gospa hladna. Namesto da bi jo vabila k sebi, je rajši Lenartu naročala najlepše pozdrave zanj. Spet je Lenart odpotoval sam. V tisti hišici v predmestju je potem gospa štela ure do Lenartove vrnitve. Sleherno jutro je planila iz postelje v veselje slutnji; danes pride nepričakovano.

Ni ga bilo. Prišlo pa je pismo. Pismo, polno gostobesednega prepričevanja, da modernemu človeku ne more sentimentalnost — p. zoprna beseda! — tičati tako globoko nekje v duši, da bi ga po svoje vodila in morila. To bo gospa pač razumela. Spoštovanje do nje pač ostane, toda on si izbira dekle, ki je vseč tudi materi.

Gospa, ki so jo po tistem pismu morali nezvestno ponesti v posteljo, je po treh mesecih lahko spet sedla k oknu. V njej je bilo vse strahotno mirno, komaj da se je zavedala, da živi in da še hoče živeti. Dolge ure je posedala ob oknu; zrla je na cesto v napetem pričakovanju, kakor da koga pričakuje. Ali pa je žela v najhramnejšem kotu svoje sobe in je do blaznosti napeto sledila s sluhom sleherne mu koraku po vrtu in v predso-

Neko deževno jutro je sedela ob mizici pri čaju. Tedaj se je zgodilo pričakovano čudo. Nemo nasmehljaj, lepši ko kdaj prej, je stal Lenart sredi sobe. Gospejina blede lica so zardela.

— Niti za ped dalje! — so padle njene besede, težke kakor smrtna obsodba.

Lenart ni poslušal. Še se je smejal. Razprostrl je roke, ko se mu je bliskovito umaknila za pisalno mizo in odprla predal. Tisti trenutek je počilo, smrad smodnika je z dimom napolnil ozračje v sobi.

Gospa je zaprla oči, tresoč se roka je spustila drobno pištolo na tla. Ko se je prav zavedla, so minile že ure. Ni vprašala po njem, sami so ji povedali: "Zadet, da! Toda brž si je opomogel in je že odpotoval. Nikoli več ga ne bo v te kraje."

Gospa v tisti hišici v predmestju ni nikoli več slišala o njem, ni se trudila poizvedovati za njim. Pičila je bila hrana spominov, ki so kakor medli žarki osvetljevali puščobo njene poceptane sreče. Zaspala so vsa občutja in kakor odpadlo listje je njena duša nastopila pot k propadanju.

Kulturno delo je naše vstajenje

Tudi za uveljavljanje zdravih načel je potrebno delo!

V razvoju se pojavljajo nove ideje in nazori. Vse zdrave iniciative človeškega duha imajo svoj izvor v razmerah in imajo eno glavno tedenico, če so zdrave. Vse žele korigirati slabosti družabnega reda tako, da se odpravijo v njem krivice, ki se gode večjemu ali manjšemu delu človeštva. Take ideje imenujemo interesne in v kolikor se tičejo socialnih krivic, pa razredne.

Boj med interesi pa je razredni boj, ker se v tem oziru dele interesi v dva nasprotujoča si razreda izkoriščevalcev in izkoriščancev.

Socialne razmere so vodile tudi probleme svetovnih naziranj, ki danes objemajo že ves svet, in o katerih se vrši v letih po vojni strašni in neobzirniji boji.

Pripomniti je treba, da niso zdrave one ideje in oni problemi, ki skušajo s kakršnimikoli lažljivimi gesli ali zapeljivimi frazami zaščititi obstoječe krivice. Take ideje so izrodek prepotnosti (oblastnosti) in nasocialne abotnosti (domišljavosti) v svrhu izvajanja tiranije nad vsemi onimi, ki so potrebni kulturne in socialne zaštite.

Tako nam pravi razum. Tako mislimo, ker priznavamo človeštvo za socialno edinic, ki ima nalogo, da računa s splošnimi interesi človeštva, to je, da priznava vsakemu posamezniku enake socialne pravice.

Ob tem spoznanju se pa moramo prav dobro zavedati, da je reakcija s svojim terorjem in s svojo lažikulturo v stanu silno ovirati in zadrževati zdrave ideje in probleme. Prav današnja doba nam brdiko potrjuje to dejstvo.

Reakcija je povsod zatrla, kjer je le mogla, vsakršne svobodno miselne in v razvoju utemeljene ideje in probleme. Ne govoriti in ne pisati ne smemo po nekaterih krajih o njih, lagati nas uče, silijo nas k hinavstvu. Samo resnice, samo o problemih moramo molčati, ki jih razvoj sam diktira nam in človeški družbi.

Zaradi teh idej in problemov prepovedujejo tudi politično udejstvovanje, češ, da se politika zlorablja in da ogroža svetega malika Moloha.

Mi se tolažimo s tem, da je reakcija v današnjem smislu črn oblak pred nevihto.

Bolestni in krčeviti boji kapitalizma so ti pojavi, ki jih pa delavstvo in napredno razumno človeštvo ne sme opazovati samo s prekrizanimi rokami, da zamre in otopi. Proti reakciji je treba postaviti kulturno delo, ki je najmočnejše orožje.

Kulturno delo se mora raztezati na vse panoge delavskega udejstvovanja. Potrebna je politična akcija, potrebno je kulturno delo v svobodnih strokovnih, gospodarskih in kulturnih organizacijah pa tudi v športnih. Povsod mora biti delavec ali namješčenec apostol duhovne in socialne kulture, da bo delavstvo vedno sposobno, da izvrši, ko pride čas, svojo misljo, ki jo ima v družbi. Tudi vsak posameznik ima isto dolžnost, kakor delavski razred dolžnost.

Glavni vir naše izobrazbe in kulturnega napredka pa mora biti naš delavski tisk. Delavec,

Spanski beguni na poti v Francijo, kjer upajo, da bodo doleteli.

ki ni naročnik delavskih listov, da bi lahko bil, ni naš, ni zanesljiv in je danes pri nas, jutri pa, če ne drugače, tudi v službi reakcije, ker ni pripravljen in utrjen v svojem značaju.

Zgodovina nam pripoveduje, kako velikega pomena je kulturno delo. To delo je sicer naporno, rodi pa sadove, ki jih lahko uživajo rodovi. Kulturni človek misli sam in ne podlega praznim frazam. Kulturni človek razume probleme in svetovna naziranja. Take kulturne ljudi potrebuje delavstvo.

To je dovolj tehten razlog, da se posvetimo temu delu v kritičnem času, ko vrši reakcija onanijo nad človeškim umom in du-

hom. Zakaj, le kulturni človek je svoje sreče kovač, ker ve, hoče in kako more doseči svoj cilj.

Kjer ni dela in akcije za ideje in probleme, bodisi socialne politične, ali celo ne za kulturno nastopa razkrajajoče mrtlo, ki ga delavsko gibanje ne bolj obsoja in sovraži.

Naše vstajenje je zaradi tega v delu in boju za kulturno socialne pravice! — Del. Pol.

POSLSUŠAJTE
PALANDECH'S TRAVEL BUREAU
Folklore Radio Program
Every Sunday from 1 to 2 P.M.
Station WWAU — 1200 Kilobyte

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in pristoje edem, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine in eni naročniki. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlana \$4.00 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 na tednik, se jim to pristoje k naročninam. Torej sedaj ni varoka, reči, da je list prodan za člana S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vaši družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Če listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$4.00	Za Člone in Chicago je \$1.20
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 1.20
2 tednika in..... 8.00	2 tednika in..... 2.40
3 tednika in..... 12.00	3 tednika in..... 3.60
4 tednika in..... 16.00	4 tednika in..... 4.80
5 tednikov in..... 20.00	5 tednikov in..... 6.00

Za Evropo je..... \$0.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahvaloval sam svoj list tednik, bode moral tisti član in dotične družine, ki je tako kmalu naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naminiti upravitelju lista, in obenem doplačati dotično vrsto listu Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravitelju znikati datum za to vrsto naročnika.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vrste \$.....

1) Ime.....Čl. družina št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenih članov moje družine:

2).....Čl. družina št.....

3).....Čl. družina št.....

4).....Čl. družina št.....

5).....Čl. družina št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, tamn knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO
S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA
V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerno, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojava

Od leve proti desni: Daniel Bell, budžetni direktor, senator Glass iz Virginije, kongresnik Rayburn in federalni zakladnik Morgenthau.